

YTTRANDE

Dnr: KS 2018-0140/1

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor (SOU 2017:92) (Ku2017/0/2516/DISK)

Svenska kyrkan har tagit del av utredningen *Transpersoner i Sverige – Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor* (SOU 2017:92), och vill framföra följande synpunkter på förslaget. Svenska kyrkan har granskat förslaget utifrån teologiska och etiska perspektiv: vår grundläggande människosyn, ett barnrättsperspektiv, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter.

SVENSKA KYRKANS YTTRANDE

Svenska kyrkan *tillstyrker* förslagen som lämnas av utredningen.

BEDÖMNING

Utredningens kartläggning visar att kunskapen om transpersoners situation är bristfällig och att deras mänskliga rättigheter inte respekteras fullt ut idag i Sverige. Transpersoner har rätt att leva självständiga liv i enlighet med sin könsidentitet. Mot bakgrund av vad som framkommit är det angeläget att regeringen omgående skärper myndighetsstyrningen så som utredningen föreslår och initierar insatser som bidrar till att transpersoner ges samma rättigheter och möjligheter som andra i samhället. Det är oacceptabelt att transpersoner ska behöva uppleva bristande tillit i mötet med det offentliga och att de inte vill eller vågar anmäla diskriminering, trakasserier, övergrepp eller brott.

Kunskapen om och bemötandet av transpersoner behöver förbättras överlag i Sverige. Svenska kyrkan arbetar sedan lång tid aktivt med hbtq-frågor på olika sätt. På initiativ av kyrkomötet 2013 har en processmodell för församlingar arbetats fram som leder fram till märkningen *Regnbågsnyckeln*.¹ Denna erbjuds alla församlingar från och med 2018. Mer behöver göras för att öka delaktigheten för transpersoner. Svenska kyrkan noterar att utredningen inte berört frågan om transpersoners rätt till tro och delaktighet i trossamfund. Det hade varit önskvärt, eftersom kyrkor och samfund är en del av civilsamhället och trosutövning kan utgöra en viktig del i många människors liv och fritid. Även trossamfunden har ett ansvar för att främja inkludering och delaktighet av transpersoner i sin verksamhet och i samhället.

Svenska kyrkan vill särskilt lyfta fram följande grupper bland transpersoner:

¹ <https://www.svenskakyrkan.se/hbtq>

1. **Barn och unga:** Svenska kyrkan anser att unga transpersoners situation måste uppmärksammas i ännu högre grad. Enligt utredningen har 40 procent av transpersoner mellan 15 och 19 år försökt ta sitt eget liv. Det är angeläget att Barnombudsmannens, Skolinspektionens, Skolverkets och Socialstyrelsens uppdrag förtydligas, så att även dessa barn och ungas rättigheter respekteras fullt ut i skolan, på fritiden och inom hälso- och sjukvården. Insatser som förbättrar bemötandet och kunskapen inom elevhälsan, hälso- och sjukvården, och som bidrar till att ge stöd och korrekt information till unga som överväger könsbyte och deras familjer, är mycket angelägna. Rätten till familje- och privatliv måste säkerställas. Unga transpersoner ska ges reella förutsättningar att fatta informerade beslut om framtida reproduktion och om sin egen framtid. Att få känna delaktighet och tillhörighet även på fritiden är av stor betydelse för barn och ungas utveckling och livsmod. Svenska kyrkan anser att unga transpersoners delaktighet behöver främjas aktivt.
2. **Äldre:** Kartläggningen visar att en del äldre transpersoner lever i stor utsatthet. Alla äldre har rätt till ett värdigt liv och att få det stöd och den omsorg de behöver. Svenska kyrkan delar utredningens bedömning att det behövs bland annat kunskapshöjande insatser för verksamhet inom äldre vården och äldreomsorgen. Det är angeläget att regeringen går vidare med utredningens förslag för att förbättra äldre transpersoners levnadsvillkor.
3. **Migranter och asylsökande:** Det är angeläget att Migrationsverket arbetar aktivt med att identifiera sårbara grupper och säkerställa deras behov. Migrationsverket måste kunna säkerställa tryggheten på asylboenden även för denna grupp asylsökande. Utredningen förslag om eventuella förändringar av registrering av personuppgifter för bland annat så kallade LMA-kort får inte innebära att enskilda asylsökande hamnar i ett sämre läge senare i asyl- och etableringsprocessen.

Svenska kyrkan har framför allt bearbetat teologiska och etiska frågor som har med homosexuellas situation att göra, medan frågor om transpersoner är mindre bearbetade. Svenska Kyrkans Unga har dock arbetat aktivt med transpersoners synlighet och Svenska kyrkans ställningstagande att inte diskriminera transpersoner är tydligt.

De frågor som här kommer i fokus rör könsidentitet och endast indirekt sexualitet. I teologiska sammanhang framhävs ofta att det är grundläggande att Gud skapat människan som man och kvinna. I samband med kyrkomötets beslut om äktenskap för homosexuella år 2009 framhöll Svenska kyrkans Läronämnd, det organ som teologiskt granskar kyrkomötets förslag till beslut, att den skapelseförankrade synen på vad det innebär att vara kvinna och man behöver belysas och nyanseras.

Vi skapas inte bara som män och kvinnor, utan även med olika egenskaper och drivkrafter. Vi relaterar inte till varandra endast som "hand och handske" eller som föreningar av motsatser som stark och svag eller aktiv och passiv. Den mänskliga och kyrkliga gemenskapen är som kroppsdelar som tack vare sin olikhet bildar en helhet. Individuella olikheter är större än olikheter mellan kvinnor och män som grupper.

Det är angeläget att utifrån en luthersk och skapelseorienterad etik göra rättvisa åt den mångfald som finns i skapelsen. Detta innebär att skapelseteologin bör ge utrymme för dynamik och förändring och därför inte bör tolkas så, att tillvaron förutsätts vara statisk och oföränderlig. Nya ordningar kan träda i kraft i takt med att samhället förändras och nya typer av mänskliga behov aktualiseras. Detta ligger i

linje med hur Martin Luther satte medmänniskans behov i centrum för etiken. Könsidentiteten som kvinna eller man har inte en entydig innebörd. Föreställningar om naturgivna eller gudomligt påbjudna specifika kvinnliga och manliga egenskaper behöver problematiseras, liksom olika normer knutna till essentiellt förstådda könsidentiteter.

Svenska kyrkan noterar att utredningen föreslår att frågan om ett tredje juridiskt kön och införande av könsneutrala personnummer ska utredas vidare. Svenska kyrkan bör bidra aktivt till en sådan eventuell utredning eftersom den djupare teologiska och etiska analysen har betydelse i en vidare samhällskontext.

Vi vill i detta sammanhang också påtala att Svenska kyrkan har mycket omfattande administrativa system för bland annat kyrkobokföring, kyrkoval och system kopplade till skatteuppbörd som skulle kunna beröras av sådana förändringar. Samtliga dessa system bygger på nuvarande system med personnummer och systemförändringar skulle också kunna bli kostnadsdrivande. Det är angeläget att en eventuell utredning i så fall har fortsatt nära kontakt med Svenska kyrkan så att konsekvenser av föreslagna förändringar kan beskrivas tydligt.

Uppsala den 2018-03-07

På kyrkostyrelsens vägnar

+ *Antje Jackelén*

Antje Jackelén
Ärkebiskop

Cristina Grenholm

Cristina Grenholm
Kyrkosekreterare